

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 2. veljače 2011.

[\[Video\]](#)

Duboka duhovnost i reforma Terezije Avilske

Draga braćo i sestre!

Tijekom kateheza koje sam posvetio crkvenim ocima i velikim teolozima i ženama iz Srednjeg vijeka imao sam priliku zadržati se također na nekim svecima i sveticama koji su, zbog svojeg uzvišenog nauka, proglašeni crkvenim naučiteljima. Danas želim započeti kratki niz kojim ću upotpuniti predstavljanje crkvenih naučitelja. Započet ćemo sa sveticom koja predstavlja jedan od vrhunaca kršćanske duhovnosti svih vremena: riječ je o svetoj Tereziji Avilskoj (od Isusa).

Rodila se u Avili, u Španjolskoj, 1515., kao Teresa de Ahumada. U svojoj autobiografiji ona sama spominje neke pojedinosti iz svojega djetinjstva: rođena je od "kreposnih i bogobožasnih roditelja", u mnogobrojnoj obitelji, s devetoro braće i tri sestre. Još kao djevojčica, s manje od 9 godina, imala je priliku čitati život nekih mučenika koji su u njoj pobudili želju za mučeništvom, tako da je improvizirala kratki bijeg od kuće da umre kao mučenica i uzađe na nebo (usp. Moj život 1, 4); "hoću vidjeti Boga" kaže malena Terezija roditeljima. Nekoliko godina kasnije, Terezija će govoriti o svojim pismima iz djetinjstva i reći da je u njima otkrila istinu, koju sažima u dva temeljna načela: s jedne strane "činjenica da sve što je od ovoga svijeta je prolazno", a s druge da je samo Bog "zauvijek, uvijek i uvijek", tema koja se vraća u vrlo poznatoj pjesmi: "Nestaje nemir, / nestaje tjeskoba / sve ima onaj tko je uz Boga. / Nestaje nemir / nestaje tjeskoba, / tko ima Boga / ni u čem ne oskudijeva. / Samo Bog je dovoljan". Ostavši siročić bez majke s 12 godina, moli Presvetu Djevicu da joj bude majka (usp. Moj život, 1, 7).

Dok ju je u mladosti čitanje profanih knjiga dovelo do rastresenosti svjetovnog života, iskustvo učenice kod augustinki u Svetoj Mariji od milosti u Avili i čitanje duhovnih knjiga, prije svega klasika franjevačke duhovnosti, uči je sabranosti i molitvi. U dobi od 20 godina ulazi u karmelićanski samostan Utjelovljenja, također u Avili. Tri godine kasnije teško je oboljela, tako da je ostala četiri godine u komi, naizgled mrtva (usp. Moj život, 5, 9). I u borbi protiv vlastitih bolesti svetica vidi borbu protiv slabosti i otpora Božjem pozivu: "Željela sam živjeti", piše, "jer sam dobro shvatila da ne živim, već se borim sa smrtnom sjenom i nisam imala nikoga da mi dadne život, niti sam si ga ja sama mogla uzeti, a Onaj koji mi ga je mogao dati imao je pravo što mi ne pritječe u pomoć, jer me je toliko put okretao sebi, a ja bih ga uvijek napustila" (Moj život 8, 2). God. 1543. gubi blizinu svojih članova obitelji: otac umire a sva njezina braća, jedan poslije drugoga, emigriraju u Ameriku. U korizmi 1554., s 39 godina, Terezija dolazi do vrhunca borbe protiv vlastitih slabosti. Slučajan pronalazak kipa "silno izranjenog Krista" duboko je označio njezin život (usp. Moj život 9). Svetica, koja je u tome razdoblju otkrila duboku podudarnost sa svetim Augustinom iz njegovih Ispovijesti, ovako opisuje presudni dan njezina mističnog iskustva: "Dogodilo se... da mi je iznenada obuzeo osjećaj Božje prisutnosti, da ni na koji način nisam mogla posumnjati da je bio u meni i da me on potpuno obuzeo" (usp. Moj život 10, 1).

Usporedo s duhovnim sazrijevanjem, svetica je počela konkretno razvijati ideal reforme Karmelićanskog reda: god. 1562. osnovala je u Avili, uz potporu biskupa toga grada don Alvara de Mendoze, prvi reformirani karmel i malo nakon toga dobila je odobrenje generalnog poglavara Reda Ivana Krstitelja Rossija. U kasnijim godina nastavila je s osnivanjem novih karmela, ukupno njih osamnaest. Od presudne je važnosti susret s Ivanom od Križa, s kojim je 1568. ustanovila u Duruelu, u blizini Avile, prvi samostan bosonogih karmelićana. God. 1580. od Rima je dobila dopuštenje o uzdignuću u samostalnu provinciju za svoje reformirane karme i to je ishodište Reda bosonogih karmelićana. Terezije je završila svoj zemaljski život upravo dok je bila uključena u taj rad na osnivanju novih karmela. Naime, god. 1582., nakon što je osnovala karmel u Burgosu, na povratku u Avilu umrla je u noći 15. listopada u Albi de Tormesu, ponovivši ponizno dvije rečenice: "Na kraju, umirem kao kći Crkve" i "kucnuo je čas, moj Zaručnice, da se vidimo". Svoj je cio život provela u Španjolskoj, ali često za čitavu Crkvu. Blaženom ju je proglasio papa Pavao V. 1614. a svetom 1622. Grgur XV. Sluga Božji Pavao VI. 1970. godine proglasio je Tereziju naučiteljicom Crkve.

Terezija od Isusa nije imala akademsku naobrazbu, ali se uvijek koristila bogatstvom nauka teologa, pisaca i duhovnih učitelja. Kao pisac, uvijek se držala onoga što je osobno doživjela i vidjela u iskustvu drugih ljudi (usp. Proslov knjizi Put k savršenosti), to jest polazeći od iskustva. Terezija je imala priliku gajiti prijateljske odnose s mnogim svecima, osobito sa svetim Ivanom od Križa. Istodobno, hrani se čitanjem crkvenih otaca, svetog Jeronima, svetog Grgura Velikog, svetog Augustina. Među njezinim najvećim djelima treba spomenuti autobiografiju pod naslovom Knjiga života, koju ona naziva Knjigom Gospodinova milosrđa. Sastavljena je u karmelu u Avili 1865. i prenosi biografski i duhovni put, napisan, kao što kaže sama Terezija, kako bi njezina duša prepoznala "Učitelja duhovnika", svetog Ivana Avilskog. Knjiga ima za cilj iznijeti na vidjelo

prisutnost i djelovanje milosrdnog Boga u njezinu životu: zato to djelo često donosi molitveni dijalog s Gospodinom. To štivo čitatelja upravo ostavlja bez daha, jer svetica ne samo da pripovijeda, već pokazuje da ponovno proživljava duboko iskustvo svoga odnosa s Bogom. God. 1566. Terezija je napisala Put k savršenosti, kojeg je ona nazvala Opomene i savjeti koje Terezija od Isusa daje svojim monahinjama. Napisan je za dvanaest novakinja iz karmela Svetog Josipa u Avili. Terezija im predlaže intenzivni program kontemplativnog života u službi Crkve, u čijem su temelju evanđeoske kreposti i molitva. Među najdragocjenijim ulomcima su tumačenje molitve Oče naš, koja je model molitve. Najpoznatije mistično djelo svete Terezije je Zamak duše, napisano 1577., u punoj zrelosti. Riječ je o osvrtu na vlastiti duhovni put i, istodobno, o jednoj kodifikaciji mogućeg razvoja kršćanskog života prema njegovoj punini, svetosti, pod djelovanjem Duha Svetoga. Terezija se poziva na zdanje zamka sa sedam soba, kao slike čovjekove nutrine, uvodeći, istodobno, simbol dudova svilca koji se rađa u leptiru, da izrazi prijelaz s naravnog na nadnaravno. Svetica se nadahnjuje na Svetom pismu, napose na Pjesmi nad pjesmama, kod slike završnog simbola "dvoje zaručnika", koji joj omogućuje opisati, u sedmoj sobi, vrhunac kršćanskog života u njegova četiri aspekta: trinitarnom, kristološkom, antropološkom i eklezijalnom. Svojem djelovanju kao utemeljiteljice reformiranih karmela, Terezija posvećuje Knjigu osnutaka, napisanu između 1573. i 1582., u kojoj govori o novonastaloj skupini redovnica. Kao i u autobiografiji, opisivanjem se želi prije svega istaknuti djelovanje Boga u osnivanju novih samostana.

Nije lako sažeti u malo riječi Terezijinu duboku i artikuliranu duhovnost. Možemo spomenuti neke bitne točke. U prvom redu, sveta Terezija predlaže evanđeoske kreposti kao temelj čitavoga kršćanskog i ljudskog života: napose odvajanje od dobara odnosno evanđeosko siromaštvo; zatim međusobnu ljubav kao bitni element zajedničkog i društvenog života; poniznost kao ljubav prema istini; odlučnost kao plod kršćanske smionosti; teologalnu krepost nade, koju opisuje kao žeđ za živom vodom. Ne smije se zaboraviti ni ljudske vrline kao što su prijaznost, istinoljubivost, skromnost, uljudnost, veselje, kultura. Kao drugo, sveta Terezija predlaže duboki sklad s velikim biblijskim ličnostima i poučljivo slušanje Božje riječi. Ona se doživljava sličnom prije svega sa zaručnicom iz Pjesme nad pjesmama i s apostolom Pavlom, kao i s Kristom koji je podnio Muku i Euharistijskim Isusom.

Svetica zatim ističe koliko je bitna molitva; moliti "znači pohađati s prijateljstvom, jer susrećemo licem u lice onoga za kojeg znamo da nas ljubi" (Moj život 8, 5). To se shvaćanje svete Terezije podudara s definicijom teologalne kreposti ljubavi svetog Tome Akvinskog, kao "amicitia quaedam hominis ad Deum", vrste prijateljstva čovjeka s Bogom koji je prvi ponudio svoje prijateljstvo čovjeku (Summa Theologiae II-II, 23, 1). Molitva je život i razvija se postupno ukorak s rastom kršćanskog života: započinje usmenom molitvom, prolazi kroz interiorizaciju putem meditacije i sabranosti te vodi sve do sjedinjenja u ljubavi s Kristom i s Presvetim Trojstvom. Očito da nije riječ o nekom razvoju u kojem uspinjati se na više stepenice znači napustiti prethodnu vrstu molitve, već je to radije postupno produbljivanje odnosa s Bogom koji obuhvaća čitav život. Više no o pedagogiji molitve, kod Terezije je riječ o pravoj "mistagogiji"; čitatelja svojih djela uči moliti tako da ona sama moli s njim; ona često, naime, prekida svoje opisivanje ili izlaganje i iz nje provaljuje molitva.

Druga tema koja je bila draga svetišci je središnje mjesto Kristova čovještva. Za Tereziju je, naime, kršćanski život osobni odnos sa Isusom, koji ima svoj vrhunac u jedinstvu s njim po milosti, ljubavi i nasljedovanju. Otud važnost koju ona pridaje meditaciji muke i euharistije, kao Kristove prisutnosti, u Crkvi, po životu svakog vjernika i kao srce liturgije. Sveta Terezija živi bezuvjetnu ljubav u Crkvi: ona očituje živi "sensus Ecclesiae" sred podjelâ i sukobâ u Crkvi svoga doba. Reformira Karmelićanski red s namjerom da bolje služi i brani "svetu Rimsku Katoličku Crkvu" i spremna je dati život za nju (usp. Moj život 33, 5).

Posljednji bitni aspekt Terezijinog nauka, koji bih želio istaknuti, jest savršenost, kao težnja čitavoga kršćanskog života i konačni cilj istoga. Svetica ima vrlo jasnu predodžbu o Kristovoj "punini", koju kršćanin ponovno živi. Na kraju puta opisanog u Zamku duše, u posljednjoj "sobi" Terezija opisuje tu puninu, ostvarenu u inhabitaciji Trojstva, u jedinstvom s Kristom po misteriju njegova čovještva.

Draga braćo i sestre, sveta Terezija od Isusa je prava učiteljica kršćanskog života za vjernike svih vremena. U našem društvu, u kojem često manjka duhovnih vrijednosti, sveta Terezija nas uči biti neumornim svjedocima Boga, njegove prisutnosti i njegova djelovanja. Neka primjer te, duboko kontemplativne i vrlo radišne, svetice potakne i nas da svaki dan posvetimo vremena molitvi, tome otvaranju Bogu, tome putu traženja Boga, da ga vidimo, da pronađemo njegovo prijateljstvo i tako pravi život, jer bi svaki od nas morao reći: "ne živim, ne živim zbiljski, jer ne živim ono što život u biti jest". Zato vrijeme molitve nije izgubljeno vrijeme, to je vrijeme u kojem se otvara put života, otvara se put kojim učimo od Boga žarku ljubav prema njemu, prema njegovoj Crkvi, i konkretnoj ljubavi prema našoj braći. Hvala!

© Copyright 2011 - Libreria Editrice Vaticana